

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom česar ja!

Štev. 21.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 20. julija 1896.

Vredništvo in vpravnštvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravnštvo po pogodbi.

Dani se!

Živimo še zmerom v znamenji šempeterskega shoda. Zapazujemo pa, da znani „fiasko“, kateri je bil provzročil nasprotni vihar, dobro stvar le še pospešuje in ji daje rast!

Politično samosilje naših protivnikov na shodu je rodilo odločen odpor in sijajno zmago v obrtnem Solkanu. In sicer so zadnji, burni dogodki razpihali pepel dremotne nebržnosti za ožise stanovske koristi in vpihali ogenj navdušenja ter odločnega zanimanja za iste.

Tudi kmetje in še posebno pa delavci v goriški okolici, zvedavo poprašujejo po namenu shoda ter o onem, o čemer se je imelo javno govoriti.

Komurkoli je do stvari in trezno sodi, hvali ter odobrava lepo pa tudi potrebno misel začetega gospodarskega združevanja. — To nam za zdaj zadostuje! Prepričani smo: prav s tem, da se je shod razbil, prebil se je tudi led! Ljudstvo se je začelo zavedati, vstaja...! Jasni se!...

Ne samo pri nas, mari tudi drugodi in po vsem Slovenskem se je jelo zadnje dni jasni politično obzorje. Evo!

Dne 3. t. m. je bil v Ljubljani tudi neki shod! Sklicalo ga je tamošnje politično društvo „Bodočnost“. Le-to društvo je protiversko in protinarodno: socialno-demokracično!

Memo tega je imel na shodu govoriti „Neslovenec“, „protivnik“ naših narodnih teženj, socialnodemokracični — nemški poslanec Pernerstorfer. Ta mož ima Boga in vero kakor za kak „strah“, katerega se sicer ne morejo znebiti slaboumni, in zabiti ljudje, brez katerega pa lahko izhajajo razumni, prosvitjeni možje. Najlože pa človeška družba v vseh svojih javnih zadevah. Takega „apostola“ se je torej vabilo v središče „kat. Slovencev“? A ne samo tija, tudi v Trst so ga klicali kjer je „pridigal“ dne 6 t. m. — In prišel je, govoril je, ... zmagal je!!!

Menda niti sam ni pričakoval tega, kar je sedaj nevtajljivo dejanje!

„Pernerstorferja“ je vabila sicer le socialno-demokracična stranka, ali zanj je „bobnala“ tudi „narodna“ stranka na Kranjskem, proti njemu ni bila ona v Trstu! Dalje: za Pernerstorferja je tiskala vabila „slovenska“ tiskarna, nemškega shoda so se tu in tam vdeležili v ogromni večini „Slovenci: „priprosti in razumniki“. Žal, nobeden izmed njih ni dvignil odločne — načelno — krščanske niti načelno-narodne besede proti Pernerstorferju in sicer niti na shodu, niti doslej v katerem „narodnem“ časniku!

Pač, v Ljubljani so se celo bali protigovornikov in na najsuroviši način: s pestmi, palicami in nožmi odstranili „krščan-

ske socialiste“, kateri memo „krščanskih“ načel tudi narodna načela pogumno povdarjajo.

A, kaj to?! „Sl. Narod“ je celo posvetil Pernerstorferju uvoden članek, v katerem izraža mnenje, da v načrtu, kakor ga je razvijal P., ne nahaja nič takega, kar bi se odločno moralo pobijati.

V istem duhu je pisala „Edinost“.

Celo naša „Soča“ je poročala o Pernerstorferju, pa ga je tako rahlo božkala, da vsaki dan pričakujemo socialno-demokracične zaupnice tudi na njeno „adreso“.

O, Pernerstorfer na Slovenskem, to je kaj posebnega... vse drugo kot dr. Lueger! O Luegerju v Gorici so liberalni časniki komaj pod neznatnimi noticami poročali in celo „Soča“, katere vrednik je načeloval prireditelstvu odboru za Luegerja shod v Sudovem hôtelu, mu ni privoščila dosti več prostora, nego Pernerstorferju! „Soča“, kje je govoril svojega (?) in resničnega vzornika-prvoboritelja za osvobodbo krščanskega ljudstva!?

Ni čudno potemtakem, če Delavec, glasilo brezverskih in nenarodnih slov. delavskih zastopnikov, slavi zmagoslavje svoje stvari po zadnjih dogodkih? Ni čuda, če obeča, da bode — menda v zahvalo — priporočal vse liberalne slov. časnike in prav posebno najhujše — prepovedane! Ni čuda, če „Delavčeva“ stranka v svojem trobilu nekako pozdravlja in napoveduje zvezo vseh liberalnih strank na Slovenskem proti „klerikalizmu“ t. j. proti strankam „kat. shoda“!

O, „Delavec“, in njegova stranka vže vedó, kaj in kako! „Delavec“ izhaja vže štiri leta in štiri leta vže spodkopava na najpodlejše in najostudnejše načine vero in narodnost! In na kak odpor je naletel?

„Soča“ ga je tako pokrivala, da njen vrednik g. Gabršček sedaj, po štirih letih — slovesno in javno trdi, da o „Delavcu“ in njegovi stranki ni nič vedel, da je še le v Sempetru zanj zvedel!! Ni čuda, pravim, da demokratje se bahajo, da bodo kmali kos krščansko-delavskemu gibanju na Slovenskem, če jih celo narodne stranke in njih glasila pred svetom perejo madeža brezdomovinstva nazivljajoči jih narodne delavce! (Soča). Ni čuda, ko se še zmerom gibanje demokratičnih društev v Idriji, Zagorji, Ljubljani s pohvalo omenja v listih, kakor so „Narod“, „Soča“ in „Edinost“, in se povsem prezirajo tamošnja krščanska-narodna, vrlo napredujoča delavska društva!

Ni čuda! Saj vsi napominani listi povsem prezirajo glasilo krščansko-narodnih delavskih stanov „Glasnik“, kateri se izvršno in vže dve leti bori zoper „Delavca“. Ni čuda: ker napominani listi niso hoteli prijaviti kršč. socialnega načrta, čeprav se jim je bil dopisal! Da, da! Ne čudimo se, da brezverski in brezdomovinski delavski stranki raste greben, ko „narodnjaki“ trde

da so celi „Sokoli“ socialni demokratje, kakor n. pr. v Zagorji, in morda tudi drugodi! Ne čudimo se najnovejšemu protislovenskemu toku ko vendar „narodnjaki“ pripuščajo, da se umika slovenska trobojnica — rudeči prevratnici —! (Idrija).

Res, ne čudimo se, prav nič ne! Tako je in tako je moralo priti. To so dobro in vže naprej vedeli slov.-socialni demokratje, kateri so se na praškem shodu, kakor poroča „Rivista internazionale“ izjavili, da južno-slovanski demokraciji vže služi 9 recí devet listov!! Ktere so menili? Mi pa smo prepričani, da slov. politično obzorje se čim dalje tim bolje jasni: vsaki teden nas še bolj loči in zopet še tesnje druži istorodne življe.

Ne bode dolgo, ko boste na slovenskem dve stranki: „Radikalno-demokracična“ in pa „radikalno-katoliška“. Mi smo se vže vvrstili in sicer pod prapor I. slov. kat. shoda! Le eno srčno željo imamo, da naj se jasni, le še bolj jasni politično slovensko obzorje, da naj se skoraj zjasni!

Dodatek k dopisu

„Javni ljudski shod v Sempetru“.

(Konec).

Sklenilo se je bilo: „Kranjcev nobeden ne sme govoriti“, in mirna Goriška!

G. vrednik! so li res sklicevatelji tako podle, demonske, črne duše, da se jim ni moglo zaupati, da se jim ni smelo verjeti?

G. vrednik Gabršček, ali res društvo, v katerem se je rodila in gojila misel o shodu, „Slovenska-Zveza“, katero ste še pred kratkim povzdigovali v tretje nebo, češ, da prireja krasne narodne veselice in navdušuje občinstvo s takimi rodoljubnimi nagovori, da bolje ni mogoče, kaj to društvo naj bi ne bilo vredno toli zaupanja, kolikor socialno-demokracično: italjansko-slovensko prometno društvo na goriški postaji, katerega prireditelji se izvestno niso zglašili pri „narodnem voditeljstvu“ in katerim ste vzlic temu tiskali slov.-italjansko vabilo?!

G. vrednik Gabršček, je - li mari naša odlična dekanjska duhovščina res tako neznačajna, nezanesljiva, da bi se smelo vže naprej obsoditi in prokleti v tretji pekel, kar je ona odobrila, duhovščina, kateri ste ob zadnjih volitvah „slavo peli“, češ da je bila „solidarna“ za „Slogine“ kandidate?!

In le-tisto „društvo“, katero jedino se i po Vaši sodbi še giblje v goriški okolici, in le-to duhovščino šempeterskega dekanata ste s sklicatelji shoda vred po svojih „slavnih“ govornikih znamenjali z „izdajicami“ naroda?! In le-tej čč. duhovščini ste se drznili opočitati, da je proti voditeljstvu goriških Slovencev, da je proti Gregorčiču! Duhovščina se klanja načelom, ker je pa še zdaj trdno zaupna, da dr. Gregorčič

izpoveda ta načela tudi v politiki, zato tudi ne odklanja njegovega voditeljstva.

Res pa je: da je po zadnji okrožnici nekaterih gg. učiteljev očito, kar je bilo dosihmal javna tajnost: da v „Slogi“ ste dve stranki edini v „načrtu“, nesložni glede na osebo g. Gabrščka in njegovo „Sočo“. G. vrednik! Ali veste, da se je ob priliki zadnjih prepirnih člankov v „Soči“ odločno zatrjevalo in sicer s prav odlične strani, da „Soča“ ni glasilo „Sloge“, da G. Gabršček je „prostih rok“ in dela politiko tudi na svojo pest!?

S tem torej bilježimo, da če je kedo proti „Soči“ in nje samooblastniku A. Gabrščku, ni še *nujno* proti voditeljstvu, niti ni še zaradi tega izdajica naroda! Capito? — ... Nadalje so razni dopisniki trdili razne reči o našem shodu. „Nekdo“ je poročal v „Narod“ in v „Edinost“ in bilježil „neresnične izmišljotine.“

G. dopisnik je bil nemara prepričan, da se je vendarle treba malo oprati pred „slovensko pametjo“ in skušati izbrisati veko vit madež nečastnega ravnanja svoje stranke pred širšim slov. občinstvom. No, prav! Ali, g. dopisniče! Kje ste pa zvedeli, da so bili naši ljudje nahujskani? Kedo Vam je trdil, da so se jim dajala znamenja za „krik“? Kje ste iztuhtali ono, kar pišete, da se je trdilo, češ, čim bolj bomo vpili, tim bolj ga bomo pili! Kaj ste rabili morda „rime“ v svojem dopisu, kali?!

Naši pa niso bili nahujskani, pač pa so vsi obžalovali, da jih nismo bili podučili o nakanah nasprotnikov!

G. Gabršček nam je po shodu slovesno t. j. smešno-resno zatrjeval, češ, Boga zahvalite, da se je tako *zvršilo*; mi pa vračamo njegov krilat izrek na njegovo adresu z dostavkom: — tudi nas zahvalite, da ni bilo hujšega! —

Zdaj pa še tisto, kar piše g. Gabršček o malem številu kakih 25 domačinov, pred katerimi so izpustili Kranjci svoje govore. Resnično je to, da nas je bilo prisotnih *dó 130* v sobi in več kakor 20 ob oknih na dvorišču! — Vstrajali smo in tudi pri govoru g. Gostinčarja, kateri je sicer preprost, delaven trpi, a je vendar le govoril tako stvarno in poljudno, a memo tega tako logično in duhovito, da bi se mogel meriti v govoru tudi z g. Gabrščkom!!

Toliko smo hoteli še dopolniti historično „sliko“ prvega krščansko-socialnega shoda na Primorskem! — Punktum! — O, da, bojite se, bojite se jih! Čemu pa vnovič pozivljate narodne Podgorce, naj pomnijo „šempeterske“ vojske s pljučami! Se-li to pravi podpirati trudoljubivost rodoljubnih mož?!

Haha! Z levico migajo in pomilovalno kažejo, češ, glejte, kaj so pa še naredili; v desnici pa z „revolverjem“ prete, in nas od rodoljubnega dela odganjajo! — Prosit!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Antisemiti so zmagali pri mestnih volitvah v Florisdorfu.

„**Ne kupujte pri judih!**“ — tako se je opominjalo krščansko ljudstvo na kat. shodu v *Levoru*. Tudi češko kat. društvo je na shodu v Pragi ljudstvo svarilo pred judovskimi trgovci. Na shodu mladočeskkih zaupnikov v Brnu pa je dr. Bogdan naglašal, da se treba povsodi boriti zoper židovstvo. Živel antisemitizem!

Ministri si celó ob pasjih dneh neprivoščijo miru. Sedaj se na Dunaju zopet posvetujejo glede pogodbe z Ogersko. Radi bi še to jesen pogodbo dognali. Ali kaj poročajo k temu ljudski zastopniki?

Skupni finančni minister in vpravitelj Bosne Kallay potuje po Bosni. Sedaj se lahko prepriča, da bosenske razmere niso tako sijajne, kakor je on „barval“ v delegacijah.

Naučno ministerstvo je vpeljalo veronauk na štajerskih višjih realkah.

Dunajski judje so obiskali razstavo v Budimpešti, kjer so jih njihovi azijski bratci vsprejeli z odprtimi rokami. Dunaj-

čani so imeli le željo, da bi se nikdar ne povrnili.

V Gyetvi na Ogerskem je ljudstvo sè silo zapodilo državnega tajnika, ki je prišel podržaviti in pomažariti tamošnjo slovaško ljudsko šolo. — Kat. ljudska stranka je imela v nedeljo več shodov, katerih so se vdeležile razne narodnosti.

Vnanje države.

V belgijski poslanški zbornici je sedaj 111 katoličanov, 29 socialistov in 12 liberalcev. Zmaga katoliška!

V Italiji so premenili zopet nekaj ministrov. Pri praznih blagajnicah in lačnem ljudstvu se vsakdo kmalu naveliča ministrovati.

Sv. Oče so dobili poročilo, da je Menelik privolil v oproščenje vjetih vojakov. — Monsig. gr. Werszovec, ki je hotel pri Meneliku posredovati, je umrl v Abesinji.

Na predsednika francoske države je nekdo dvakrat vstrelil, pa ga ni zadel. — Kolonija Madagaskar provzroča Francozom velike preglavice. Domačini so se pričeli puntati.

Na Kreti se vihar ne poleže tako hitro. Turška vlada ne kaže resne volje, da bi ugodila opravičenim zahtevam kristjanov.

V Severno ameriških državah je hud volilni boj za predsednika držav. Gre se za to, ali naj se vpelje zlata ali sreberna denarna veljava.

Dopisi.

Na Št. Vidski gori je bila v ponedeljek proti večeru t. j. 13. t. m. huda nevihta. Gosta in debela toča se je vsula mej viharjem, gromom in bliskom. Letošnji poljski pridelki kazali so prav lepo — a nesrečen trenutek vse pokonča — vzame upanje in veselje kmetu. Hvala Bogu, da je prizadeta le jedna stran gorskega polja.

Ob nevihti je ubila strela v gorskem Vrhu, v Apnencah, dva lepa konja. Bila sta Petra Podgornika, posestnika in voznika iz Pečine. *Bog nas tepe, ker se sami preradi tepemo.* Treska in hudega vremena reši nas, Gospod!

Mlekarnico imamo zdaj i na Gori. Vstanovil jo je Matevž Pirih v sporazumljenju nekaterih soobčanov pred jednim mesecem ravno v dan sv. Antona Pad., kojega naše ljudstvo časti kot varuha živine.

Naš kmet se loti novega le s težavo. Le staro kopito mu je pri sreč. Novo naredbo opazuje od strani, zmaje pogosto z glavo, češ: ne bo kruha. Dokler se ne prepriča o dobičku, je nezaupen. Seveda vsled tolike nezaupnosti ni lahko začenjati z novimi naredbami na kmetih. Obilo napora in vstrajnosti je treba. A dandanes se moramo, posebno na kmetih, združevati, in sè združenimi močmi bomo v gospodarstvu lažje napredovali in več dosegli, nego pa vsak sam zase. Ves dobiček žanjejo zdaj le prekupei in drugi, ki molzejo kmeta, in kmet kljub svoji pridnosti in varčnosti ne more z mesta. Zavedati se torej treba in združiti: z osebnimi mržnjami na stran, ko se gre za gospodarstvo. Je li bolje, da prodajamo n. pr. maslo po 60-70 kr. kilogram ali pa po 95 kr. in še dražje — ako se mlekarnica pogodi s kako firmo v večih mestih? Ni li pametneje, da se dobiva v mlekarnici še dobrega sira in skute? Naša planinska krma je jako tečna. Vže preden je bila mlekarnica — je slovelo tukajšnje maslo. A vendar to-le maslo je navadno grenko; saj hranijo mleko celega tedna, ni čuda, da potem maslo greni. V mlekarnici se pa vse vrši pravilno in enakomerno. Mlekarniškega masla ni niti primerjati z drugim doma pripravljanim. Mlekarnica bode tedaj našemu maslu pridobila še boljše ime, še več vrednost. Izvedenci nadalje trdé, da mlekarnice povzdignejo živinorejo. Naravno. Kadar se pokaže očiten dobiček, vsakdo bolje krmi svojo živino, da daja več mleka v mlekarnico — dobiček rase. Kmet tekmuje s kmetom. Živinoreja napreduje. In mi hribovci, s čim si bomo pomagali v gospodarstvu, ako ne z živinorejo? Kar je Bricem in Vipavcem vino, je za nas živinoreja. Za živinorejo se

moramo poganjati. Sadja pri nas ni posebno. Žito dandanes kmeta ne obogati, saj je zastonj. Na Gori bi lahko cvela živinoreja, tukaj bi lahko jedna mlekarnica ogromen dobiček donasala živinorejcem. Torej združimo se, Gorjani in Poljani in Zakrajani in Daborci in Vrhovci — in Gora bode napredovala le sebi v korist: Živio Št. Vidski-gorski napredek! — Gorski Gašper.

Iz Moščenic. Burni dan, nekaka revolucija je bila 13. t. m. v Moščenicah. Kar se malokje vidi, videlo se je isti dan tukaj. — Moščenice so bile do sedaj skupna občina z Lovranom, a na zahtevo toli Lovrančanov, koli Moščeničanov se je občina Lovranska razcepila v dva dela — v občino Lovran s podobčinami: Lovran, sv. Frančišek, Opric in Tuliševica, in v občino Moščenice s podobčinami: Moščenice Kraj, Draga, Kalac, Beršeč in Martina. Talijanaši so ljudstvo tako zmotili, da samo ne zna, kaj da je. Zabili so jim v glavo, da ako narodnjake volijo v občinsko zastopstvo, jih bodo ti prodali pod Hrvatsko in bodo morali plačati velike davke za ženo in deco. In pravo stran so Italijanaši zadeli; in ljudstvo je zdivjalo in nekako besno postalo zoper vse, kar je hrvatsko. Samo „živio“ zaklicati, brzo ljudstvo meni: ta je, ki nas če prodati pod Hrvatsko! Bridko je plačal tukajšnji vinski dacar — dober narodnjak, rodom Goričan iz Solkana — svojo narodno zavednost na dan sv. Antona. Neki fantalin ga je s kamenjem toliko nalupal, da so ga morali domov nesti.

In zakaj? samo zaradi tega, ker je nekim razpravljaj, da jih neče nobeden pod Hrvatsko prodati in da jih tudi nobeden prodati ne more, zaklical je „živio“ in zapel v svojem društvu neko hrvatsko pesem; i to je bilo povod, da so ga malone ubili. Da je v Lovranu pri obč. volitvah, koje so bile 8. 9. in 10. t. m., italijanska stranka zmagala pri takovih agitacijah, je umevno. Nekakov vpliv je imela ta agitacija tudi na moščeniski strani osobito v podobčini Kraj. Volitve za Moščenice so bile napovedane 13. III. telo, 14. II. telo i 15. I. telo. Staro in mlado je prišlo 13. t. m. osobito iz podobčine Krajske v Moščenice z namenom protiviti se onim narodnjakom, koji bi jih hoteli, po njihovem zaslepljenju, prodati pod Hrvatsko; in počenjali so tako stvar, da je bila groza. „Hurrah!“ in „Evviva!“ so vikali na vse grlo in izzivali: „Kje so Hrvati?“

Pri volitvah bi moral biti prejšnji župan navzoč; a ker so Lovrančani njega pobili, je odposlal k volilni komisiji prvega obč. svetovalca, moža poštenega in dobrega. Ko ga je ljudstvo zagledalo, planilo je za njim — on je vbežal v obč. hišo, a druhal je planila v hišo in ga vrgla po stopnicah venkaj — s klici: „Domu hodi, mi nečemo biti Hrvati!“ in ubili bi moža, ko ne bi takoj priskočila žendarmerija na mesto in ga branila. Ko se je malo poglelo, je svetovalec naročil voz in se odpeljal v Lovran. Vsaka najmanjša stvar dala je ljudstvu povod, da so zagnali svoje „hurrah“-klice. Okrajni komisar je ljudstvo miril, a ko je uvidel, da ne more volilne komisije skupaj spraviti, je zaukazal žendarmom, naj aretirajo glavne kolovodje. Ko je žendarmerija to učinila i dva prijela, je ljudstvo prihrulo na žendarme in komisarja sklici: „Oprostite jih!“ — A žendarmi bili so samo štirje, zato niso mogli nadvladati brez rabe orožja ta pritisek in so se z nastavljenimi bajoneti proti ljudstvu pomikali polagoma, ljudstvo svareč: nazaj! In ko je eden od onih, kojega so vlovili, nameraval pobegniti, ga je žendarm pritisnil na tla in tiščal z jedno roko njega, z drugo svojo puško. Oni človek, ko je videl, da ne more pobegniti, je začel klicati na pomoč: Ajuto, bračo mila, ubit će me“. Ljudstvo je hujše naskočilo žendarme, a oni so svojo moč porabili in jeden žendarm je s kopitom puške udaril nekoga. Ko je ljudstvo videlo, da je žendarmom dosta teh komedij, se je vstrašilo in se razpršilo. Nobeden se ni tega nadjal — vlada sama je mislila, da če vse lepo v miru biti, in poslala je samo 3 žendarme,

kasneje je došel še 4. Malo jih je bilo, a krepko in čvrsto so vršili svojo dolžnost v zajemnosti z okrajnim komisarjem — za kar jim bodi izrečena zahvala. Volitve pa so prenesene v bodočnost. Mirna noč je bila od 13. na 14. t. m. Dva žendarm sta stražila po Moščenicah, a nista imela nikakega posla. — Ljudje so se pa bahali, kako čvrsto so „patrijo“ branili. A drugo noč je marsikateremu upadla hrabrost; in spoznal je marsikateri, kako daleč ga je privedla zaslepljenost — spoznal je tudi marsikateri resničnost sv. evangelija, katerega je prošlo nedeljo slišal: „Varujte se krivih prerokov, kateri k vam pridejo v ovčjih oblačilih, znotraj pa so zgrabljivi volkovi“. Po noči namreč od 14. na 15. so hodili orožniki lovit vse tiste tičke, kateri so se zoperstavliali c. kr. okr. komisarju in žendarmiji, ter na ta način zabranili občinske volitve; 14 od njih so zdramili žendarmi iz sladkega spanja ter jih odpeljali v žendarmijsko stajališče v Moščenisko Drago. Tam so bili vsi skupaj v jedni sobi zaprti, pod strogim nadzorstvom — nobeden ni smel niti besediče izpregovoriti. Okoli 10. ure se jih postavili v red, jih zakovali po dva in dva ter jih osigurali še z jedno verigo, katera je segala preko vseh 7 parov. In v tem stališču, vsi dobro oblečeni in dobro zakovani, kakor največji razbojniki, so se podali v spremstvu 4 žendarmov, v največji vročini na daljni pot $3\frac{1}{2}$ ure na Volosko. Marsikateremu je oko zarosilo in ni ga bilo volja zaupiti „hurrah“. Strah imajo sedaj glavni agitatorji v Lovrani, in boje se, da ne bi tudi njih obiskali kako krasno noč žendarmi ter odvedli na Volosko; in in prav bi učinili, ker oni so pravi vzrok vsenu temu zlu.

Iz Brkinskih hribov. Dne 6. julija — (Raznoterosti). Redko kedaj se iz naših brkinskih hribov sporoča v časopise, kakor bi bili mi kje v deveti deželi, čeravno stojimo ob meji primorsko istersko kranjske. Se ve, da tu kaj posebnega nimamo. Skoraj da po vseh brkinskih vasi-
cah nimamo ni jednega narodnega društva, kajti naš ubožni kmetič nima tu voditelja, nego samo prečastito duhovščino, ki se tako sama za to in ono stvar pobrigati ne more. Tukaj v kaplaniji Vatovlje nimamo vže dolgo časa ljudskega učitelja; da pa niso po vsem naši otroci zapuščeni, trudijo se prečastiti naš kaplan Milko Šašelj. Ubijajo se z našimi otročiči, ali preveliko je število otrok iz štirih vasi in imajo družega posla dosti. Milo nam je, da naše lepoglasne orglje v kaplanskej cerkvi molčijo, in to vže nad tri leta, ko je tukaj nas zapustil in v Gospodu zaspal vse časti in hvale vredni gosp. učitelj Martin Kosič. Bog ve, kaj misli o tem naš okrajni šolski svet v Sežani, ali ne misli po tolikem času nam poslati učitelja; kajti kje ga je toliko potreba kot ravno pri nas? Po Krasu se zidajo lepa šolska poslopja, a na nas tukaj se nič ne misli. Prosimo tedaj, visoka gospoda, spomnite se tudi na nas in pomagajte nam!

Mi Brkinci smo se slabimi in grdimi cestami oskrbljeni, da bodi Bogu potoženo, tako da vsakdo, bodisi duhovnik ali učitelj, se boji nastaniti v naših krajih. Vender ni tukaj ravno toliko slabo, ker kmetje, čeravno so kolikor toliko siromašni, narodnim voditeljem radi postrežejo in duhovnik pa učitelj imata vedno pokorno in vdano ljudstvo. Naš brkinski kmetič je povsem siromašen, in trda mu gre za denar v letu, ko ni sadja. Ravno sadjarstvo mu prinaša prvi in glavni dohodek.

Vinsko tito pa vedno zatira bolezen peronospora. Letošnjo jesen bo sadja prav malo; lepo je kazalo vse — le črešenj je bilo nekoliko, a še te so nam pod zlo šle; krivo je tega vedno deževje v spomladi in sedaj. Vse upanje nam je odšlo.

Sadnega drevja nam se bode veliko posušilo, kajti suha huda zima in mrzel sever sta nam poškodovala posebno mlado drevje, da se je nam s koreninami posušilo. Tudi so nam v spomladi gosenice veliko škodo na sadju napravile, posebno v vaseh

Misliče, Vareje, Podgrad, Kozjane, Vatovlje itd. Sena bo srednja letina, žita lepo kažejo, a zruja bo malo; jarine okopavine rasto počasi; kajti po veliki mokroti ne gre naprej. Bog nas še obvari hudih neviht in toče. — V Kozjanah, v bližnji podružnej cerkvi sv. Florijana in Marije Magdalene, se je pred malo časom omissil sv. križev pot; blagoslovil ga je č. pater iz Pazina. Omenjal je v svojem govoru, do zbranega ljudstva pomen križevega pota, in se je izrazil, da tako lepe in spodobne slovesnosti ni še videl nikjer pri blagoslovljenji, da ga to pristrčno veseli; pohvalil je kozjanske fante, ker so oni sami edini kupili sv. križev pot. Poveljevalo je to slovesnost štirinajst deklic v belo oblečenih z vencem na glavah. — Dne 2. t. m. je šel po poldne v gozd Anton Babuder, 22-leten mladenič, po listje; a popadla ga je božjast in našli so ga drugi dan mrtvega v gozdu. Drugih nesreč tukaj, hvala Bogu, do sedaj ni. — Ker smo ravno pri tem, opominjamo kmetovalce brkinskih vasi: Zdramimo se, in si sami osnujmo kakovo koristno društvo, n. pr. kmetijsko združenje, da si bomo znali v tem in onem opomoči po vzgledu družih slovenskih rodoljubov; saj sami vidimo, kako revna je naša živina, kako slabi so naši travniki, kako bi se boljše gleštalo sadno drevje, kako bi se spečali naši pridelki sploh. Bode mo ravno mi hribovci med najzadnjimi na slovenske zemlji? Z Bogom, drug pot še kaj, če Vam drago. — (Prosimo. Vred.)

Iz gor. (Dalje). „Ni vse zlato, kar se sveti“, pravi stari pregovor. Nekateri mislijo, da niso rodoljubni Slovenci, če ne podpirajo vseh slov. listov brez razlike. Kakor povsod, imamo tudi mi mnogo ljulike, katero je zasejal sovražnik. Zato se o novem letu kupčijski minister lahko veseli, ker mnogo pripomorejo tudi Slovenci k velikim dohodkom na c. k. pošti z razpošiljanjem raznih listov. Ker imamo preveč listov, treba je izbirati in ne pobirati. Dober Slovenec in pravi rodoljub se gotovo odloči za dobre liste, slab pa za slabe. Seveda berejo tudi nekateri dobri Slovenci slabe liste, pa iz dobrega namena, t. j. da jih morejo pobijati. Epohalni I. slovenski katoliški shod sklenil je zato v odseku za tisek in odobril v skupnem sestanku tole resolucijo: „Ker sedaj po sovražnem tisku največ trpi sv. cerkev in katoliško življenje in s tem blagostanje našega naroda, izprevidi prvi slovenski katoliški shod, da je neobhodno potrebno sovražniku postaviti se v bran z enakim orožjem — s katoliškim tiskom. A ne le braniti, marveč tudi pozitivno mora tisek pospeševati katoliško zavest in katoliško življenje. Naj se izkoristi ta velemož 1. kot politična moč v časnikarstvu, 2. kot izobraževalna moč v ljudskem, leposlovnem in znanstvenem berilu, 3. kot vzgojilna moč v spisih za mladino. 1. a) Prvi slovenski katoliški shod spozna za vzdrževanje katoliškega mišljenja in prepričanja med Slovenci kot najpotrebnejše sredstvo dobro časništvo. Zato proglašja za resno dolžnost vseh vernih Slovencev izdatno gmotno in duševno podpiranje naših katoliških listov.“

Tako so sklepali Slovenci pred štirimi leti v Ljubljani. Med njimi je bila zastopana tudi „Sočina“ stranka, če moremo imenovati tako Gabrščekove zveste poslušayce.

Na tem imenitnem shodu se je izrekla tudi vroča želja, naj bi izhajal nov slov. list v naših krajih, kateri bi hodil po na istem shodu načrtani poti. Kako se je takrat vedla Gabrščekova trobentača, vè vsak, kedor se vže več let sem zanima za mili dom. Saj mari je spoznala, da ne bo več mogla tako strahovati ljudstva. Dobro je vedela, da je na šibkih nogah in da njeno gospodarstvo mora imeti konec. Kako je hrepenela „Soča“ — če jo smemo tako imenovati od njenega preporeda iz l. 1859 sèm, kakor se hoče sama nazivati — po popularnosti in kako je napenjala v to vse moči!

Vstanovil se je tedaj list za celo Primorje z najboljšimi nameni. „Vsak začetek je hud“ — pravi naše ljudstvo. Vendar —

hvala Bogu — prestal je svoj začetek. Kakor se glasi njegov naslov, namenjen je kot „poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem“.

Zató med ljudstvo ž njim! Saj ga priporočajo prevz. knez in nadškof.

Kaj se je zgodilo pred kratkim s „Sočo“ in kako se zviija, dobro znamo. Kako se je poboljšala, priča nam pa shod v St. Petru. Tiste kričave vzgojila si je in jih redi le sama. Kateri so bili in kako so pokazali svoje junaštvo, vže vemo. Jasno so dokazali svoje namene. Terorizem pa branjenje, da se ljudstvo ne sme podučiti!

„Domoljub“, je prav povedal: „Klic „naši dični voditelji dr. Gregorčič in grof Coronini“ mora vzdržati Andreja Gabrščka in njegovo narodno tiskarno. Za to se gre“. Kaj je vže vse poskusil in storil ta list, da bi veljal za katoliški! Zdaj ima še cel kup tožb (monstre-proces). Kaj bi še le rekel, ako bi hoteli tudi mi posnemati vrle češke katolike, kateri so nedavno vstanovili „tiskovno društvo“ (Pressliga), čegar namen je braniti čast duhovniškega stanu pred napadi v sovražnih listih in sv. kat. vero poljudno razlagati? Kot poslušni kristijani v bogati hočemo višjo duhovsko oblast gledati na tisek in časopise. Zlasti si v srce vtisnimo besede sv. očeta papeža iz okrožnice z dne 3. marca 1891. „V Avstriji pa se pripisuje dobrim spisom in listom veliko večja korist... Zato bo vmetno in blagodejno, če ima vsaka dežela svoje liste, kateri se vojskujejo za altar in dom, takó vrejene, da se v nobeni reči škofovi sodbi ne ognejo, ampak se natanko in in skrbno z njegovo mislijo in voljo vjemajo.“

Dalje.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — V Ljubljani so radi nesramnosti zaprli židovskega razuzdanca Goldsteina. — 6-letna hčerka delavca Tomca je padla v kad, ter utonila. — Hči trgovca Črnota je padla iz prvega nadstropja, ter se nevarno poskovala. — V Kranju sta utonila dva učenca kopajoča se v Kokri. — Na Vratih pod Triglayom je slov. plan. društvo otvorilo Aljažovo koč. — V Podcerkvi se je opekel otrok ter v dveh urah umrl. — Na Sv. Planini je nekdo zažgal cerkveno hišo. — Slov. delavsko društvo je imelo dobro obiskan javen shod v Ljubljani. — V Dobrničah je toča uničila trgateg, tako tudi v St. Vidu nad Vipavo. — V Kampilah je strela ubila moža, delajočega na njivi. — V papirnici v Vevčah je strela omamila zidarja Mitteregerja, da je padel 27. m. globoko raz strehe na tla ter obležal mrtv. — V Idriji je gorelo pri Jurmanu, zažgal je domači otrok. — V Sturijah so imeli šolsko veselico.

Na Štajerskem. — V Rogatcu se zdravi prevz. škof Strossmayer. — Pri volitvah v celjski okrajni zastop so v I. razredu zmagali Slovenci. — Celjske nemškutarje posebno v oči bodejo slovenski napisi obrtnikov. — Podporno društvo za dijake slov. nižje gimnazije je nabralo vže blizu 500 gld. Hvalevredna požrtvovalnost. — V Rečici je strela vžgala se slamo krito poslopje. — Na Zidanem mostu so orožniki prijeli židovskega trgovca z dekleti. — V Bracelavih je treščilo v poslopje, zgorela je tudi vsa živina. — V Vičancih se je obesil posestnik Škof, zmešalo se mu je. — Občina Pilštajn je imenovala častnim občanom dekana na Vidmu. — V mariborski škofiji je letos prejelo zakrament sv. birme 9063 otrok. — V potoku Izica je utonila 8-letna deklica. — Strela je ubila 60-letnega moža, koje vedril pod nekim hrastom.

Na Koroškem. — Posl. Pernerstorfer rogovili tudi po Koroškem. — V Medgarjih tožijo, da so gosenice vničile ves sadni pridelek. — V St. Lovrencu je zgorelo crkovnikovo posestvo, zgorela je tudi 85-letna starka. — Na Vrbsko jezero je prišlo okrog 800 ptujcev. — Blizu Svinca je vlak povozil beračico Krabicer. — V Celovcu se je obesila uradniška vdova Mayer. — V Prevaljah je vlak povozil nekega delavca in mu odtrgal levo roko. — V Celovcu se

je obesila neka gospa, zmešalo se ji je. — V Zgor. Borovljah je nastal strašen ogenj, ki je upepelil do 30 poslopij.

NOVICE.

Nova okrožnica. Sv. Oče je izdal novo okrožnico z začetnimi besedami: „Satis cognitum“, v kateri razpravlja nauk o cerkveni jedinstvi. Bog nam ga ohrani še mnogo let.

V Škodovaki (Furlanija) je umrl preč. g. župnik Friderik Menegazzi.

Župnikom v Červinjanu je imenovan č. g. A. Drius, vikar v Zdravšini.

Više redove prejmejo letos naslednji gg. bogoslovci: Robert Barbieri, Karl Maghet, Ivan Pelicon, Evgenij Volani, vsi za goriško nadškofijo iz IV. leta. Iz III. leta pa gg.: Ivan Kovačič, Anton Plesničar in Jožef Viola. Včeraj so dobili dijakonat, dne 25. t. m. bodo posvečeni v mašnike.

Notarski izpit je napravil pri višjem deželnem sodišču tržaškem g. Artur Lokar iz Ajdovščine.

„Eco del Litorale“ je priobčila s voje 82. št. Slovincem pravičen dopis, v katerem kritikuje mestno gospodarstvo, postopanje mesta v zadevi slovenske šole, obsoja vedne, brezvspešne boje, slane, a neplodne prizive proti slovenski šoli, priznava opravičenost slovenske šole v središču mesta itd. Vse je res, do pičice res!

Občine za „Alojzijevišče“. Pozivu odbora za pomoč, odzivljejo se naše občine z obilnimi podporami. Slavna občina Šmarje na Vipavskem jedarovala 50 gld., občina Vrtovin 10 gld. V obeh občinah sta bl. gg. župana predlagala podporo. Čast jima!

Goriške šole. — Tukajšnji c. kr. višji gimnazij je sklenil šolsko leto dne 11. julija s slovesno službo Božjo. Vseh dijakov je bilo ob sklepu 416, mej temi 195 Slovencev, 173 Italijanov in 46 Nemcev. Židov je bilo 18. Zaostalo jih je radi slabega reda 78, drugih 9 so ponavljajo okolijske počitnice. Da na našem gimnaziju toliko učencev zaostaja, je kriva največ nemščina, katere znanje se strogo in brezobzirno zahteva. Kedaj dosežemo vsaj nekoliko jezikovne ravnopravnosti! — Maturo je delalo 17 omošolcev; 14 jih je skušnje prestalo; dva sta padla za eno leto, eden za dva meseca. Z odliko so izvršili maturo: Komavec, Nussbaumer, Simič in Srebrnič.

Na c. kr. realki se je učilo do konca 300 dijakov. Od teh je bilo 124 iz Gorice, 125 z dežele; Slovencev 47, Lahov 197, Nemcev 48.

Tudi na c. kr. ženskem učiteljskem se vrše te dni zrelostne skušnje.

Odličnjakov na c. kr. gimnaziji je bilo letos 46. med njimi 22. Slovencev.

Na Libušnjem je izvoljen županom Anton Sivec (Baret), cerkveni ključar in orglavec, mož poštenjak. Tudi podžupani so vsi značajni možje.

Samomor. Dne 16. t. m. so našli v Starigori obešenega nekega Haseka, ki je bival v Rabatišču. Visel je že kake 3. tedne in je ves smrdel.

Družba sv. Mohorja šteje letos 75.227 udov, t. j. 3.130 več, kakor l. 1895. Naša nadškofija ima 469 udov več od lani. To je ponos Slovencev. Le tako vrlo naprej.

Umrl je v Klauku pri Gorjanskem Anton Zavatlal posestnik in podžupan. V soboto zjutraj šel je na štalo, da bi dal živini jesti. Ko je prišel vrh lestrice, padel je v znak tako nesrečno, da je obstal koj mrtev. Rajniki je bil brat profesorja Mih. Zavatlal-a.

Iz Kobarida. 12. t. m. 5 minut pred tretjo uro čutili smo zopet potres. Najprej je nekoliko bobnelo, potem pa se je dvakrat streslo. Potres bil je slabši kakor o Veliki noči. — Čvetero razredna ljudska šola končala je svoje šolsko leto 15. t. m. s sv. mašo in svojo pesnijo. Pripravljalnica konča še le 15. avgusta.

Pred tremi tedni je naredila huda povodenj mnogo škode okoli Kobarida. Na diža je toliko narasla, da ni bila že okoli petdeset let taka.

Z Drežence. Noč med 11. in 12. julijem bila je za nas jako nemirna, da, lahko rečem strašna. Okoli 10. ure zvečer zaslišali smo silno bobnanje in ob enem se je vsa vas stresla. Mislili smo, da je potres. Pa varali smo se. Ni bil namreč potres, ampak utrgala se je plast kamenja vrh Krna in drvila v dolino. Bobnelo in treslo se je vse, kakor da hoče biti ravno kar konec sveta. Pa ni bilo sile. Samo malo strahu — brez najmanjše nesreče. Ob treh popoldni pa nas je zopet zbudilo bobnjenje in tresenje. Skočili smo po koncu, pa kmalu je prenehalo — bil je potres. Bila je nemirna noč, pa hvalili smo Boga, da ni bilo nobene nesreče.

Poštni zadeve. V petek prejeli smo pismo s poštnim pečatom „Canale“. Koliko časa bomo še podlaga tujčevi peti? Slavno županstvo kanalsko naj se pritoži proti takemu nezakonitemu zapostavljanju našega jezika.

Na Srpenci in v Trenti blagoslovijo na god sv. Ane (ozhioma dan po tem) nov križev pot.

Na sv. Višarjah in na Breziju so veliki odpustki. Romarji, le po nje!

Podporno rokodelsko društvo v Lokavcu je imelo v nedeljo svoj občni zbor.

Nesreča. Zidar Anton Ferluga v Trstu je padel raz oder ter telebnil v apnenico. Pretresel si je možgane.

Kranjsko - primorsko gozdarsko društvo je zborovalo v Trstu. Sklenilo se je, da se izda slovenska knjižica, kako je varovati gozde.

V Čepovanu ni bilo tri meseca nobenega mrlja.

V Sv. Križu na Vipavskem boleljajo otroci za davico in škrlatico.

Kmetijska posojilnica v Kaprivi se je osnovala 12. t. m. Glavna zasluga zato gre velen. g. Al. Faiduti-ju. Častitamo! Dal Bog, da bi se tudi pri goriških Slovincih v kratkem osnovala enake posojilnice!

V Gradišči je padel deček Franc Spassot v „rojo.“ Rešila ga je Ivana Balaben.

Na Balah (v Brdih) se je vnela 14. t. m. nekemu Ivanu Rusljan streha in zgorela. Škode ima krog 100 gld. Sreča, da je bil zavarovan.

Toča v tržaški okolici je povzročila kaci 20.000 gld. škode. Ubogi ljudje.

Letni čas je nevaren za pse, da stečejo, zato je mestno starestinstvo zapovedalo, da morejo vsi prodajalci imeti predprodajalnice posodo z vodo, da ne bodo psi žejni. Neposlušnost bi se vtegnila kaznovati z globo do 100 gld.

Velik požar v Trstu. V mlinu „Economo“ v Trstu je pretekli teden nastala eksplozija, vsled katere je začel goreti prah razpadlega žita. Ogenj se je hitro razširil in je povzročil škode kaci 80.000 gld. Dva delavca sta bila po eksploziji grozno razmesarjena, ter sta za bolečinami umrla, trije so bili lahko ranjeni.

Nestrpnost Italijanov. Tržaški Slovenci so napravili izlet v Devin, ter naročili parnik „Risano“. A glejte! na dan izleta v zadnjem trenutku plovno društvo odpove parnik. Tržaški Slovenci so morali potem po železnici izleteti v Devin. Za obsodbo takega početja ni primerne besede.

Nesreča. Voznik Drašček iz Solkana, ki se mu je pred 3 tedni konj splašil, je vsled ran umrl. Zapustil je 7 nedoraslih otrok.

Slovenski kolegiji v Turinu. Salezijanski kapitelj je sklenil v seji dne 5. t. m. napraviti v Turinu samostojen kolegij za slovenske mladeniče. Slovensčina se bo gojila poleg latinščine in italijanščine v srednjih in višjih šolah. Bog daj, da bi se naselili kmalu učenci Don Boska tudi na Slovenskem.

Dne 9. t. m. odprli so slovesno novo planinsko kočo v dolini „Vrata“ pod Triglavom. Postavilo jo je slov. planinsko društvo. Ob deveti uri jo je žegnal dovški č. g. župnik Jakob Aljaž. Na to so šli vsi pričujoči planinci v procesiji okoli hiše. Po

nagovoru društvenega predsednika Fr. Orožna, se je odgrnila tabla nad hišnimi vrati z napisom *Aljaževa koča*. Da je strmel in oporekal č. g. župnik — zapazili so vsi.

Vse drugače odpira svoje koče: „Deutsch-österreichischer Alpenverein“. Dne 12. t. m. otvorili so kočo v dolini „Zajzera“ pod sv. Višarjami, pod goro „Montaž“ — ne daleč od Rabelja na Koroškem. To prusko društvo zlorabi nedeljo — in odpira svoje koče s popivanjem.

Brzovlak je povozil dne 8. julija pri postaji Gösting poleg Gradca na cestnem prehodu dvovprežen voz, na katerem je bilo osem oseb. Pet oseb, tri ženske in dva možka, je bilo ubitih, dve osebi ste bili nevarno ranjeni. Konjem se ni nič zgodilo.

Našli so v postelji umorjenega grofa Štefana Szaahary-ja, ogerskega državnega poslanca.

Na Dunaju je vstrelil učenec živino-zdravniške šole Korisser na profesorja Sindelaka, ker ga je pri skušnji vrgel.

Skočil je raz zvonik, cerkve sv. Štefana 32 letni Egidij Leis sin premožnega čevljarja na Dunaju. S hodnika na vihu, vrgel se je raz zvonik v vrtoglavo globočino. Telebnil je na streho jednih obstranskih kapelic. Razbil si je črepinjo ter ostal se vé na mah mrtev.

RAZNOTEROSTI.

Letos smo praznovali god sv. bratov Cirila in Metoda na nedeljo. Osem dni pozneje t. j. prihodnjo nedeljo pa smo obhajali praznik sv. Mohorja in Fortunata. Kdo sta bila ta dva? Leta 46 po Kristusovem rojstvu prinesel je sv. Marka, učenec in tovariš sv. Petra, luč sv. vere tudi v Oglejsko mesto (Aquileia). Tam je naletel na imenitnega meščana, imenom Mohorja ali Hermagora, kateri sprejme od njega božje nauke in sv. krst ter postane njegov najzvetjši učenec. Ko se povrne sv. Marka v Rim, gre Mohor z njim, kjer ga sv. Peter z veseljem sprejme, v škofa posveti in kot višega pastirja Ogleju in sosednjim pokrajinam (slovenskim) pošlje. Pomagal mu je dijakon Fortunat. Blizo dvajset let sta delala v vinogradu Gospodovem. Zgodovinsko je, da je segal njun delokrog do reke Drave in da je po njih našim starim, še nevarnim prednikom, in po njih tudi nam zasvetila prava sv. vera. Za rimskega poglavarja v Ogleju, Sebastia po imenu, bila sta v železje vklejana in v ječo pahnjena. Slednjič sta bila obglavljena. Kdo tedaj bi se s hvaležnim srcem ne spominjal teh največjih naših dobrotnikov, ki sta pripeljala naše prednike iz teme malikovavstva k svetli luči edinozveličavne sv. vere? Zato se jima hvaležno klanja, čast in slavo jima skazuje, njuni prošnji se izroča goriška nadškofija; zato ju je izvolila v svoja patrona. Ravno tako tudi ljubljanska škofija.

Sprejem v „Alojzijevišče“. Odbor prosi, naj se prošnje pošiljajo pod napisom: *Slovensko Alojzijevišče v Gorici*. Nadalje prosi odbor, naj se prošilci ne hodijo pripravljati k odbornikom, ampak edino le h svojemu dušnemu pastirju. Osebnost pripravilo pri odboru ne bo imelo čisto nobenega vpliva, ker odbor bo gledal le 1. na izjavo dušnega pastirja in 2. podporo občine ali duhovščine v dotičnem kraju in 3. na politično sorazmerno število gojencev v poedinih dekanatih.

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Neka oseba v Vodica (na Primorskem), ki noče biti imenovana, 3 gld.; preč. g. Karol Penzin, zlatomašnik, 10 gld.; preč. gg. Ios. Kragelj, dekan, 10 gld., Ignacij Valentinčič, župnik, 5 gld., Ios. Primšar, župnik, 5 gld., Alfonz Blažko kaplan, 5 gld., Ios. Cigoj, kapelan, 5 gld., Vinc. Mežan, kapelan, 9 gld., Nikolaj Kocjančič, župnik, 14 gld., Ianez Slunder, vikar, 10 gld., Ant. Pahor, vikar 14 50, Ios. Mašera, vikar, 5 gld. — Preč. g. Franc Kodrič, kurat na Trnovem: 10 1/4 klg. surovega masla. Bog blagoslovi!

Pripravniki dom. Dijaki na učiteljsko so gotovo posebno milovanja vredni. Večinoma so bolj iz revnih družin, ker so učitelji dovolj slabo plačani, da se sinovi premožnejših starišev ne posvetijo temu stanu. Ker pripravniki mnogokrat žive v telesnih in dušnih nevarnostih, so nekateri mladino-ljubi v Ljubljani osnovali posebno društvo „Pripravniki dom“, katero naj bi skrbelo za boljšo vzgojo učiteljskih pripravnikov gmotno in dušno. Namen mu je: Zgraditi in vzdrževati učiteljskim pripravnikom primerno hišo, kjer bi imeli stanovanje in hrano za nizko ceno, oziroma brezplačno, ter lepo domačo vzgojo pod nadzorstvom knezoškofijskega ordinarijata. Društvo hoče tudi, kolikor možno, onim pripravnikom, katere podpira zunaj društvenega zavoda, skrbeti za zanesljivo stanovanje in moralno vedenje.

Društvenik postane lahko vsakdo, ki plača na leto 2 kroni. G. prof. Kržič je daroval novemu društvu „Vrtec“ in „Angeljčka“. Razširjamo ta naši mladini namenjena lista, in s tem podpiramo tudi novo velevažno društvo. Dal Bog svoj blagoslov!

Le na dan s pismom! Govorilo in pisalo se je zadnji čas o nekem pismu, ki je pred leti dr. Mahnič pisal župniku G. pismo, iz katerega se baje neovržno dá dokazati, kako dr. Mahnič sovraži in preganja osebo dr. Gregorčiča. Da bo enkrat konec vseh besedij, pozivlje dr. Mahnič G., da objavi dotično pismo celo, od konca do kraja, ter mu pošlje potem tudi izvirnik. Iz konteksta se bo videlo, je-li dr. Mahnič sovražil osebo Gregorčičevo, ali načela tiste stranke, ki je tedaj dr. Gregorčiča oklicavala in ga še oklicuje za svojega voditelja. Na dan z resnico!

Novega vrednika za „Sočo“ in „Primorca“ išče g. Andrej Gabršček, ker so se homatije na Goriškem baje „nakrat čudno zasukale“. No, verjamemo mu. Videti hočemo, ali misli g. Gabršček le — dlako premeniti, kakor jo premeni lisjak, ali pa je narodno vodstvo poseglo vmes, da spravi Sočo — v pravi tok.

G. Andrej Gabršček si dá „iz hribov“ poročati, kako silno je vže po Goriškem razširjena socijalna demokracija. Na Cerkljanskem ima „Delavec“ baje vže osem naročnikov. „Dopisnik“ tudi konstatuje dejstvo, da g. Gabršček je „Delavca“ prvič videl še le na shodu v St. Petru. Kaj pa, ako bi se dalo nasprotno dokazati! G. Gabršček ima svoje razloge, zakaj se dela tako nedolžno-nevednega. In vendar on je povsod, on vse vé, vse vidi, vse vodi, da poleg njega ne sme biti bog na Goriškem. Kolikokrat je bil g. Gabršček n. pr. v Nabrežini; tam se dobiva „Delavec“ v 60 iztisih, in vendar tudi to je všlo bistremu njegovemu očesu. In Gabršček stoji celó na čelu onim, ki izvršujejo program krščanskega socijalizma vže več let na Goriškem! Tako so trdili v Sempetru. In vsega tega ni vedel g. Gabršček?! Potem je pa res vže skrajn čas, da pusti „Sočo“ in „Primorca“ in vso politiko, ker je zanjo popolnoma nesposoben. Dopisu „iz hribov“ dostavlja končno g. Gabršček, da postopanje Mahničevih učencev povspesuje socijalno demokracijo; kedor tega ne verjame, mu g. Gabršček ne more pomagati! S kratka: mi smo socijalni demokrati, g. Gabršček je goriški Lueger!

Socijalna demokracija med Slovenci. Kako daleč smo vže prišli, pojasnjuje neki dopis iz Nabrežine, ki se nahaja v „Edinosti“. Glasi se: Tudi jaz sem bil na shodu poslance Pernerstorferja. Vi sami ste že izrekli domnevanje, da je povodom tega shoda morda tudi poslanec Pernerstorfer dobil nekoliko jasnejše pojme o narodnostnih odnosajih na Tržaškem, kajti — to rečem tudi jaz z mirno vestjo — na shodu ni bilo niti 15 odstotkov Italijanov. Ali, kakor je že tako navada v nas, bilo je tu takih ljudi, ki so hoteli tudi na tem shodu povdarjati italijanski značaj mesta tržaškega. Dobro sem videl, kako se je neki meni nepoznani človek približal g. vladnemu komisarju in

poslancu Pernerstorferju, rekši jima: „Die Anrede muss in der italienischen Sprache gehalten werden, weil die Majorität italienisch ist — sonst haben wir gleich einen Anstand.“ To je bila seveda debela laž, kajti, kakor rečeno, na shodu ni bilo niti 15 odstotkov Italijanov. Toda dotičnik je dosegel svoj namen: prvi nagovor je bil res italijanski in g. Pernerstorfer bi bil lahko mislil, da govori samim Lahom, da ga niso med govorom drugače podučili slovenski in nemški vskliki. Vender je obžalovati, da se je tudi ob tej priliki prezrl mnogoštevilno navzoči slovenski življenj....

Tukajšnji železničarji jako radi čitajo Vaš list in se tudi kolikor toliko strinjajo z vašimi nazori. List „Delavec“ je tu jako razširjen, kucih 60 iztisov ga prihaja sem. To pa vsled tega, ker je sleherni člen društva obvezan, da mora vsprejemati list in ako tudi ne ume čitati. — Res tolažljivo!

A. Gabršček poizveduje in poprašuje o osebah njemu neljubih povsod. Po cerkvah nastavlja vohune, po vaseh ima svoje plačane mešetarje — in ker se da tudi v „goriški ljudski posojilnici“ kaj izvedeti, porablja on tudi ta nepristranski zavod za se. To se je zgodilo dne 2. julija „v goriški ljudski posojilnici“.

„Kaj pa bode z nami Slovenci, ako ne bomo edini in složni ali se vsaj ne uklanjamo — disciplini!“ Tako zdihuje poslednja Soča potem, ko je izpovedala, da jo vže najboljši prijatelji zapuščajo. Za poštna načela smo mi vedno iskali sloge; a za pohlepne in liberalne nakane nikdar ne bomo — discipline sužnji!

Kako so jo skupili? Zadnjič — po shodu v Sempetru — se je bila razvnela živahna debata mej nekaterimi svetnimi gospodi in nekim kranjskim „šuštarjem“.

Memo družega, očitalo se je „krščanski“ stranki na Kranjskem (menili so menda kat. narodno stranko), da je ona preprečila samo-slovenske napise v Ljubljani. G. šuštar, pa jo je modro povedal rekoč: „Vi pa ste preprečili in razgnali samo-slovenski javni ljudski shod na Goriškem, pa ste mižali in molčali k dvojezičnemu italijansko-slovenskemu shodu za goriško postajo!“ „Kaj boste Vi“, mu je odgovoril nekeho drug, „ko ste tako majhen, da Vas niti videti ni izmej ostale družbe!“ „Res“, odgovoril je na to priročen „šuštar“, „majhen sem, ali tudi Cahej je bil majhen, in vendar — sin Abrahamov!“ — No, tista dva „gospoda“ sta pač imela dovolj nesti, kar jima je naložil tako „kraftno“ neznamen „kranjski šuštar“! Živel in še enkrat živel taki „šuštarji“!!!

Dar belgijskih gospâ papežu. Sv. Oče dobil je te dni od belgijskih gospâ največjo preprogo v dar, kolikor jih je do zlej videl svet. Ta ogromna preproga je 14 metrov dolga in baš toliko široka. Pokriva torej 196 štirjaških metrov. Vezanja so izdelale po danih načrtih in pod navodili učiteljic 14 do 15 let stare gojenke. Treba je bilo za vezanja 2.800.000 ubodov z iglami. — Sv. Oče je bil baje prijetno iznenaden na tem daru ter se je v lastno-ročnem pismu zahvalil belgijskim gospem, izrazivši svoje priznanje belgijski industriji.

Moderni pagani. V Parizu so ustanovili nedavno društvo „Olimp“, koje si je postavilo za svoj smoter, vpeljati pagansko bogočastje. V to svrhu vabijo na plakatih k češčenju Jupiterja in drugih paganskih bogov. Krščanstvo ni neki spolnilo svojih obljub, resnica in človeštvo je le v paganski veri. Vpeljati treba luperkalije, saturnalijske, bachanske slavnosti itd. „La Croix“ pravi, da naj si abotni moderni paganje svoj kult vkrojé po modernih zahtevah: mesto Plutona postavijo naj Rothschilda, mesto Merkurja kipe tatov (panamistov). Prav dobro!

Strašen človek. V Trstiču na Moravskem je žena nekega ondotnega obrtnika Čepka šla na sprehod in peljala soboj v malem vozičku svojega otroka. V gozdu jo je napadel razbojnik in od nje zahteval 10 gld. Žena mu je dala vse, kar je imela pri sebi, 3 gld., a lopov ni bil s tem za-

dovoljen. Vrgel jo je na tla in ker ni pri njej nič več denarja dobil, zgrabil je 9 mesecev staro dete za noge in je tresčil ob drevo s tako silo, da se je otroku glava razbila. Pustivši ženi vzeti denar na mestu zbežal je razbojnik v gozd.

100 milijonov frankov je darovala vdova bar. Hirsch-eva, da se s to svoto podpira izseljevanje Judov v Argentinijsko. — Tako se poroča iz Petrograda. Upamo, da je s tem darom vdova kristijanom in judom naredila veliko veselje.

Popiti milijoni. Nemci imajo suha grla. Da se jim preveč ne posuše, popijejo na leto v nemškem cesarstvu: 676 milijonov litrov žganja, 322 milijonov litrov vina in 5455 milijonov litrov piva. Vsak Nemec tedaj na leto popije 13½ litrov žganja, 6½ litrov vina in 108 litrov piva. Na leto tedaj zapije vsak Nemec okroglih 30 gl., ves nemški narod pa spusti po grlu najmanj 1500 milijonov goldinarjev.

Več se vendar ne more zahtevati. Neka tovarna za cigarete v Vratislavu na Pruskem je te dni razposlala okrožnico, da je vsak kupec škatljice z desetimi cigaretami zavarovan prihodnjih 24 ur in za slučaj smrti za 1000 in za slučaj onemoglosti za 300 mark. Več pač nikdo za 10 vinarjev zahtevati se more.

Brezverstvo na Ogerskem. V Pakšu v Tolnanski županiji je 80 oseb jeden dan izstopilo iz cerkve; vsi so izjavili, da ne pripadajo k nobeni veri. V Čerčenju je polovica prebivalcev izstopila iz evangelijske cerkve.

Turki na mažarski razstavi. Peštanski krošnjarski židje v turški obleki prodajajo svojo robo po mestu. „Magyarország“ pripoveduje, da sta bila te dni tudi dva prava Turčina v Pešti na razstavi. S turško flegmo razgledujeta palače, ljudi, blago itd. Nevoljna pa sta, da nihče ne zna turški. Kar zagledata jednega starega Turčina, ki prodaja knjige in svetinje. Veselo ga pozdravita: „Salem alejkum!“ ali Turčin molči. Onadva ga izprašujeta, a preoblečeni žid vedno molči. Konečno se odreže: „Ich kann nicht türkisch!“

Sleparija pri razstavi. Madjari so bili sklenili obdarovati z zlato uro tistega, ki dopolni število jednega milijona obiskovalcev. V darilo so kupili zlato žensko uro. Vže to kaže, da se je mislilo slepariti, ker sicer bi gospodje ne bili mogli vedeti, da bode srečna obiskovalka baš ženska. Kakor se je pa pokazalo, bila je vsa stvar dogovorjena. Darilo morali so dobiti neki sedmograški obiskovalci. Število jednega milijona je bilo dopolnjeno vže prejšnji dan, a se je 5000 obiskovalcev utajilo, da je dobila uro ženska, kateri je bila namenjena.

Podjetni fantiči. — Blizu Znojma na Moravskem so štirje, ljudsko šolo obiskujoči fantiči stavili mej seboj za nekaj krajecarjev, da dva od njiju ustavita — železniški vlak. Ko se je približal vlak, je jeden fantov skočil na rels, sedel nanj in se krepko upri z nogami ob tla, misleč, da s svojim hrbtom ustavi vlak. Na srečo je strojevodja fanta še pravočasno zagledal in ustavil vlak. Fantiči so se na to iz strojevodje še norca delali. Dva sprevednika sta fante vlovila in ju izročila postajenačelniku, kateri je dotičnim starišem toplo priporočil izdatno porabo brezovke.

Iz vojašnice: Novinec (vsled trpinčenja na pol obupan): „O, ko bi bil vsaj vže mrtev!“ — Korporal (ki je ravno vstopil in slišal): „Kaj ne, to bi ti dopadlo, ti lenoba ti, da bi cel dan ležal v rakvi in nič delal!“

Čuden lovec. Sosea: „Zakaj ne gre tvoj mož nič več na lov?“ Odgovor: „Prepovedala sem mu, ker je zajec lovil, kozle streljal in „mačka“ domu nosil.“

Vinski bratec. „Veš, draga ženica, kamela je taka žival, da cel teden brez pijače dela.“ „To ni nič posebnega, dragi mož“, odgovori žena, „jaz poznam kamelo, katera brez dela cel teden pije.“

Modri izreki.

Vse naše dejanje in nehanje vedno presoja trije sodniki: svet, mi sami in Bog. Sodba teh sodnikov je pa močno različna. Sodba sveta je pogosto preostra, naša le prevečkrat premehka, le božja sodba je vselej resnična in pravična.

Neki bogotajec, je rekel enkrat pomilovaje in zaničljivo enemu kristjanu: Vbogi kristjan! Kako si ti goljufan, ako so nebesa pravljica!

Krepko in urno mu odgovori kristjan: Ubogi brezverc! Kako si ti goljufan, ako nebesa niso le pravljica!

Sveta Monika, mati sv. Avgušтина, je rekla na smrtni postelji svojemu sinu: Moje telo položite po smrti kamer koli hočete; to vam naj ne dela preveč skrbi. Le za to edino vas prosim, da se me povsod kjer koli ste, spominjate pri altarju Gospodovem.

Mnogo ljudi porabijo celo življenje le v to, da bi mogli bogati vmreti.

Vsacega, kedor ti kaj svetuje, si dobro prej oglej, je li sposoben svetovalec; zakaj marsikateri misli sam na se, ko tebi daje dobre svete.

Da te zadene sreča — ni tvoje delo.

Da ostaneš srečen — je tvoje delo.

Zdrava duša, zdravo telo in pošteno delo je največje qogastvo na svetu.

Listnica vredništva. G. P.: Dogodek ni prišel vsled Vašega govorjenja v javnost. Zvedeli smo iz vse drugega vira. Pozdrav.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 1. julija.

Anton Kustrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši
g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kav: Santos, Sandomingo, Java, bejlon Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, instersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Miljsveče prve in druge vrste namreč po 1/2 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje — Cena primerna. — Postrežba točna.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabjših vrst za pogrebe in stranska razsvetljava cerkvâ prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

C. kr. privil.
krojaški merni in krojni aparati

Martin-a Poveraj-a

trgovca in krojaškega mojstra v Gorici.

Edina in največja zaloga zgotovljenih možkih in deških oblek, vsakovrstnega blaga, površnikov, dežnih plaščev, havelok, suknene blaga za čč. duhovščino, za c. kr. uradnike in c. kr. častnike z vsemi pripravami za pomladno in letno dobo. Prodaja se tudi na meter blago tako po ceni, da se lahko postreže vsakateremu.

Na zahtevo pošilja vzorce na ogled.

Gotova pomoč krojačem!

Kdor želi imeti kraj vsake velikosti po ceni, iz papirja izrezan, naj nazn. ni širino prsij. Pošlje se mu po poštne povzetju po ti-le ceni: za vsak rokav 70 kr., prsni 40 kr., hlače 40 kr., vsaka druga suknja ali salon 1 gld.

EDVARD PAVLIN

v GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne
„BELEGA ZAJCA“

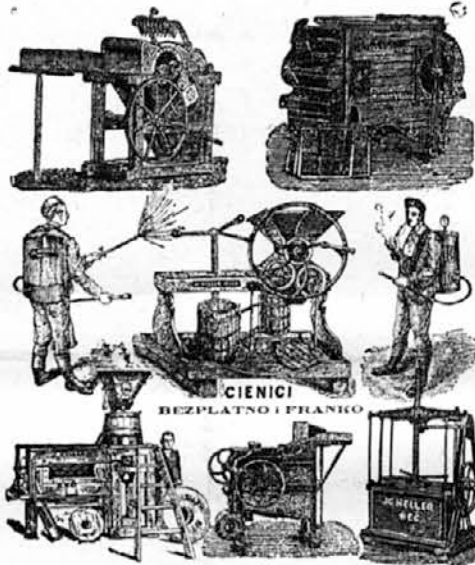
usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

Vse po nizkih cenah!

Vse stroje za kmetijstvo!

7—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEC

II. PRATERSTRASSE NR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjama,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE, trijerje, žitočistilnice, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se svari pred ponarejenim blagom! ←

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. in kralj. dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12—13

Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvono-ve do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega bronâ; svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lonci za cvetlice itd., dalje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventili itd.

Občine in gasilna društva vdobijo naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplom.

21 svetinj.